
Safari po Bocvani

Author(s): Biba TOMINC

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 13, No. 2, Izgrajevanje Mesta / Building The City (december 2002), pp. 101-105

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180814>

Accessed: 04-07-2025 08:41 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Strokovnjaki, združeni v društvu, so v primerjavi s stanovskimi društvi urbanistov in arhitektov mnogo manjša družbena skupina, pa vendar je v svojem delovanju in v prodornosti idej, vprašanj in problemov, ki jih odpira in rešuje, izredno vitalna. Ustvarjalno, kritično, včasih tudi polemično spremlja dogajanja v prostoru ter se odziva na spremembe, ki jih doživlja družba v mladi državi, z njo pa tudi slovenska krajina.

V desetletni zgodovini so člani društva, še posebno pa prizadevni člani upravnih odborov, organizirali vrsto domačih in mednarodnih konferenc s spremljajočimi zborniki, ki so obravnavali aktualne teme urejanja krajine. Načeli so tudi občutljivo, vendar nujno temo strokovne in osebne etike ter sprejeli lastni etični kodeks.

Aktivno vlogo je društvo odigralo tudi v procesu sprejemanja novih prostorskih in gradbenih zakonov, dejavno pa sodeluje tudi v Inženirski zbornici Slovenije ter s stanovskima društvoma v njenem okviru. Člani so z uspešno udeležbo na mnogo natečajih s svojo publicistično dejavnostjo in s popularizacijo stroke pripomogli k prepoznavnosti krajinske arhitekture v Sloveniji, delujejo pa tudi zunaj njenih meja. Za svoje projekte so prejeli več vidnejših nagrad.

Društvo podpirajo ljudje, zato ob obletnici ne moremo mimo zahvale svojim predhodnikom, predsednikom, ki so vsak po svoje pripomogli k razvoju in uspešnemu delovanju. Seveda gre zahvala tudi vsem tistim članom, ki so dejavno in predano sodelovali pri društvenem delu. Prav vsem članom želimo čim več poguma, znanja in odločnosti pri nadaljnjem delu ter izzivih, ki čakajo društvo v naslednjih letih.

Mag. Alenka Kolšek, univ. dipl. inž. kraj. arh., predsednica DKAS, Ljubljana
E-pošta: alenka2.kolsek@gov.si

Biba TOMINC

Safari po Bocvani

Kralj živali je bil kriv, da smo se odpravili na pravi safari v Bocvano. Najeli smo džip Toyoto hillux in bili pripravljeni na tritedensko safarijado po bocvanskih glavnih narodnih parkih (national park) in lovskih rezervatih (game reserve).

1. Naravnogeografske značilnosti

Bocvana leži v osrčju južne Afrike in obsega osrednji del Kalaharijske kotline na 700 do 1200 m nv. Prevladujejo široke ravnine, nad njih pa se izpod mlajših peščenih naplavin dvigajo posamični osamelci in nizka hribovja ter delijo kotlino na plitve kadunje, v katerih se občasno zbirajo tekoče vode iz okolice. Največji del dežele zavzema Kalahari, semiaridna puščava, ki sega na jugu in zahodu v JAR in Namibijo. Puščavo Kalahari (v secvanskem jeziku Kgalagadi) sestavljajo območja peščenih sipin in živega peska s skopo vegetacijo trnastega grmičevja. Večji del ozemlja je zgrajen iz mezozojskih, terciarnih in kvartarnih peščenih usedlin, na vzhodu pa prevladujejo stare kristalinske kamnine Afriškega ščita s pomembnimi rudnimi ležišči. Na zahodu so na površju nesprijeti terciarni in kvartarni peski, v njih pa so do 12 m visoke sipine.

Podnebje Bocvane je suho subtropsko z deževno dobo od novembra do aprila in z velikimi vsakodnevnimi temperaturnimi nihanji. Padavine so zelo nezanesljive, večino ma padejo v močnih nalinivih in hitro izginejo v peščena tla. Na severu je 500 do 800 mm padavin, v osrednjem in južnem delu pa le okoli 200 do 300 mm.

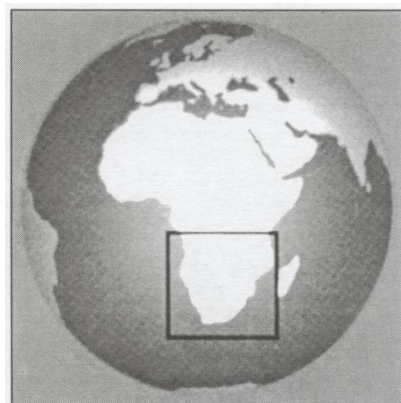
Večji del države je povsem brez vodnih tokov, druge tečejo kratki

in občasni vodni tokovi ter izginjajo v peščenih tleh ali slanih kotanjah. Večje stalno tekoče reke so samo na severu, med njimi je najbolj vodnata Okavango (1600 km), ki se izliva v veliko notranjo delto z več kot 10.000 km² močvirij in odprtih vodnih površin. Te se tudi v sušni dobi ne zmanjšajo bistveno, saj ravno takrat (maj, junij) delto dosežejo visoke vode iz osrednje Angole. Ob vrhuncu odteka del vode po reki Boteti še 200 km naprej proti jugovzhodu, do slane kotanje Makgadikgadi. Toda zaradi dolgoletne suše že več kot deset let ni pošteno tekla.

Več kot 80 % potreb po vodi pokrijejo s črpanjem podtalnice. Od rastja so tam nizka savanska trava, polpuščava in redek savanski gozd.

2. Družbenogeografske značilnosti

Bocvana je neizmerno prostrana dežela (580.000 km²). Je skoraj neobljudena, kar dokazuje tudi podatek o gostoti poselitve: 2,5 preb/km². Leta 1998 je štela 1.448.000 prebivalcev.

Slika 1: Kje je Bocvana?

Večina jih živi na vzhodu in jugovzhodu države; tam so tudi vsa mesta. Večja mesta so Gaborone (157.000), Francistown (76.000), Selebi-Phikwe (42.000), Molepolole (42.000). Prebivalci so večinoma bantujski Bacvani (76 %).

Po verski pripadnosti prevladujejo pripadniki tradicionalnih verstev

(49 %), protestantov (29 %) in neodvisnih afriških cerkva (12 %) ter katoličani (9 %).

Kot drugje v Afriki se tudi v Bocvani spopadajo z epidemijo HIV/AIDS., saj ima ta država najvišjo stopnjo okuženosti z virusom HIV na svetu. Kar 19 % celotnega prebivalstva (36 % prebivalstva starega

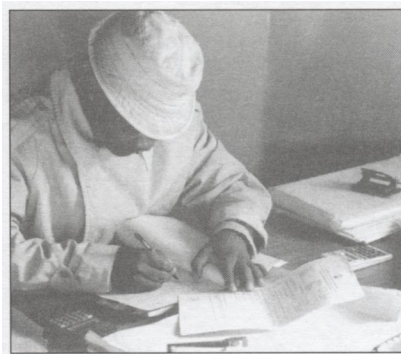
od 15 do 29 let) je pozitivnih.

Tamkajšnja vlada se močno zaveda problema in poskuša z različnimi ukrepi obveščati in ozaveščati prebivalstvo o previdnosti in zaščiti.

Notranjost Kalaharija je zelo redko poseljena. Tu živijo najstarejši prebivalci južne Afrike Sani ali Basarvi kot jih imenujejo v Bocvani ali s slabšalnim prizvokom Bušmani. Na območju Kalaharija živijo že več kot 30.000 let. Basarvi so nomadi in se preživljajo z lovom in

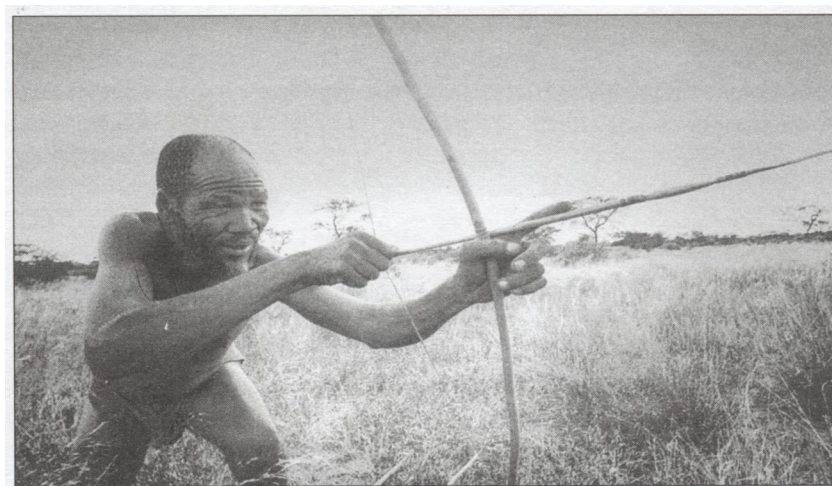
Slika 2: Naša Toyota in priprava na večerjo (Foto: Nejc Savič)

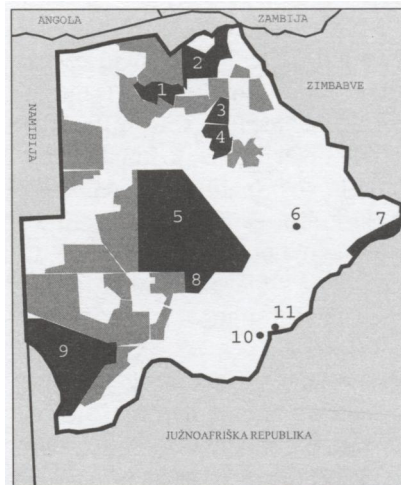
Slika 5: Na vhodu v naravni park (Foto: Nejc Savič)

Slika 3: Kalahari in noji (Foto: Nejc Savič)

Slika 4: Basarva (Bušman) na lovu (Foto: Stuart James Arnold)

Slika 6: Zavarovana območja v Bocvani (vir: Lonely Planet, Bocvana, 2002)

Parki in rezervati: (1) Moremi GR, (2) Chobe NP, (3) Nxai Pan NP, (4) Makgadikgadi Pans NP, (5) CKGR, (6) Khama Rhino Sanctuary, (7) Tuli Block, (8) Khutse GR, (9) Kgalagadi Transfrontier Park, (10) Mokolodi NP, (11) Gaborone NP; ostalo: wildlife management areas

nabiralništvom. Potujejo v majhnih skupinah ter globoko cenijo individualizem, zato tudi ne poznajo sistema hierarhije. Vsak dan iščejo užjitne rastline, vodo in divje zveri. Nimajo domačih živali ne odvečnega pridelka in imetja. Vse kar potrebujejo za vsakodnevno preživetje, nosijo s seboj.

Bocvanska vlada se je leta 1998 pod pretvezo, da želi *rešiti Bušmane* pred njihovim tradicionalnim nomadskim življenjem in jih integrirati v širše družbeno okolje, odločila preseliti Basarve iz osrednjega Kalaharijskega lovskega rezervata (Central Kalahari Game Reserve – CKGR). Dejanje je opravičila s potrebo po ohranjanju divjine in razvoja turizma – safarija. V ozadju pa se skrivajo predvsem možnost novih potencialnih pašnikov za živino in na novo odkrita nahajališča diamantov.

Od približno 55.000 še živečih pripadnikov ljudstva Basarva, jih 60 % živi v Bocvani in 35 % v Namibiji, ostali živijo v Južni Afriki, Angoli, Zimbabveju in Zambiji. Samo okoli 2.000 jih še vedno živi tradicionalno, z lovom in nabiralništvom. Za njih prihodnost ni dobra. Tudi pri njih se pojavlja enak vzorec odvečnega kot pri avstralskih aborighinih ali prvobitnih Američanih.

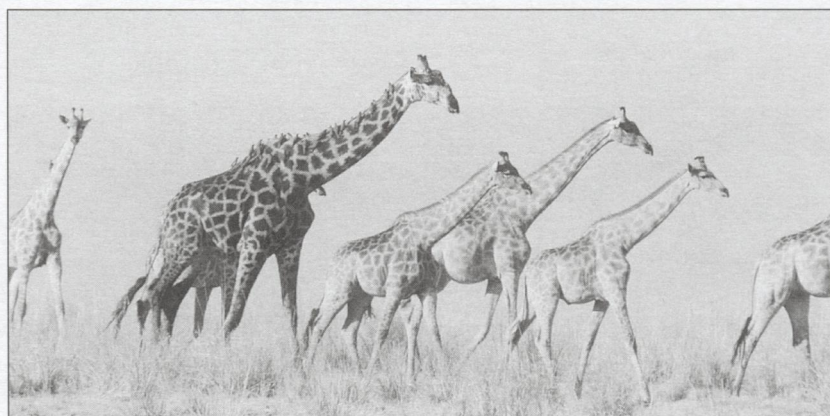
Bocvana je ena od gospodarsko najuspešnejših afriških držav, čeprav je zaradi enostranske odvisnosti od diamantov zelo občutljiva za nihanja cen na svetovnem trgu. Ko so razglasili neodvisnost (1966), je bila še ena izmed najrevnejših držav sveta. V sedemdesetih in osemdesetih letih so odkrili bogata nahajališča različnih naravnih bogastev. To so poleg bakra, niklja, črnega premoga, zlata in mangana predvsem diamanti. Največ po zaslugi slednjih in mesne govedoreje se je BDP 1980–1990 na leto povečal kar za 10,3 %. Z velikimi prihodki so uspešno financirali gradnjo infrastrukture, predelovalne industrije in storitvenih dejavnosti.

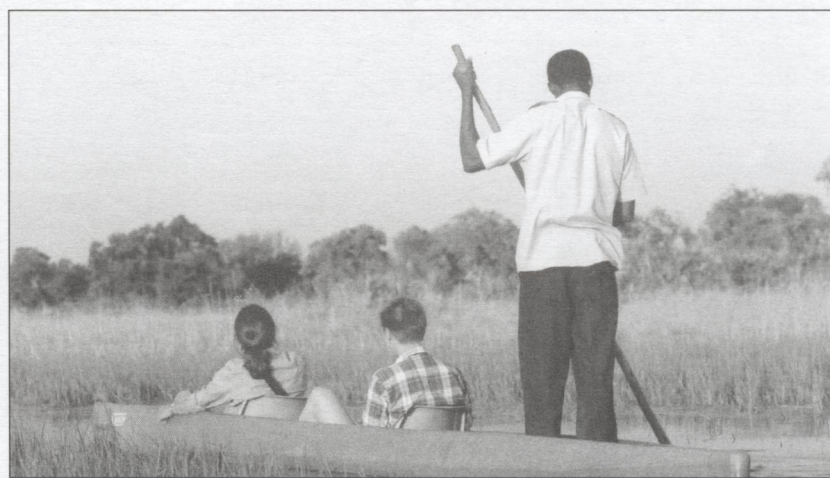
Slika 7: Hitra antilopa springbok v Kalahariju (Foto: Nejc Savič)

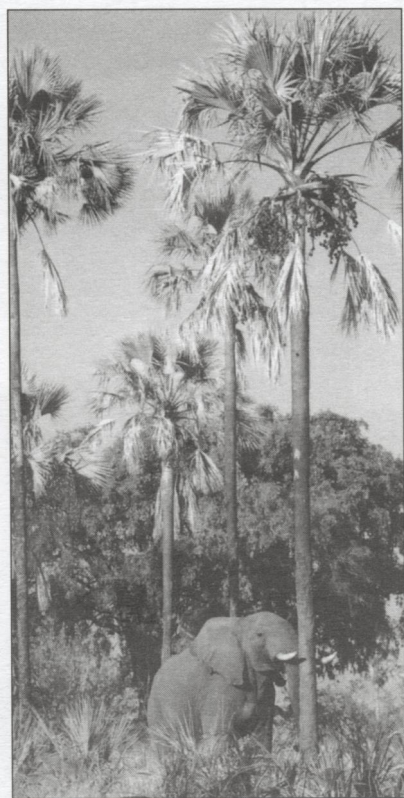
Slika 8: Čreda bivolov v naravnem parku Chobe (Foto: Natasa Savič)

Slika 9: Žirafe v naravnem parku Chobe (Foto: Nataša Savič)

Slika 10: Vožnja z mokori (Foto: Nejc Savič)

Slika 11: Slon si zaželi plodove palme v delti Okavango (Foto: Nejc Savič)

Dosegli so razmeroma visoko stopnjo razvoja, žal pa je precejšen del bogastva v lasti nekaj sto družin, medtem ko več kot tretjina prebivalstva živi pod mejo revščine.

Diamanti so vse od 1970 naprej temelj državnega gospodarstva (30 % BDP in 80 % vrednosti izvoza). V rudnikih Orapa, Letlhakane in Jwaneng jih pridobivajo iz kamnine kimberlit.

Rudniki so v enakih deležih v rokah države in južnoafriškega koncerna De Beers, ki je tudi podjetniška družba mednarodnega diamantnega sindikata.

V kmetijstvu je zaradi podnebja daleč najpomembnejša dejavnost mesna govedoreja, ki prispeva 80 % vrednosti kmetijske proizvodnje. Osredotočena je na 360 velikih kmetijah, večinoma v lasti belcev.

Poljedelstvo je zaradi pomanjkanja vode skromnejše in razširjeno predvsem na vzhodu, kjer gojijo koruzo, proso, stročnice, povrtnino in sadje.

Turizem je izredno pomembna dejavnost in je izrazito osredotočena na zgornji cenovni razred. Najbolj razširjena oblika je safari.

3. Narodni parki in lovski rezervati

Narodni parki (National Park – NR) in lovski rezervati (Game Reserve – GR) so v Bocvani nedvomno eni izmed najbolj prvinskih parkov v Afriki, ki ponujajo pravo doživetje.

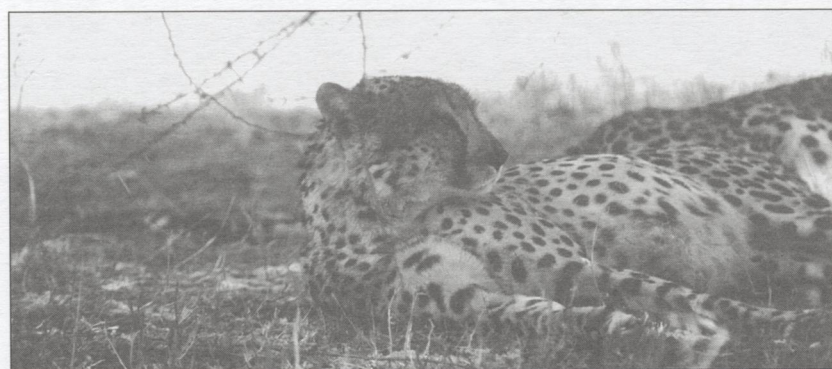
Kar 17 % ozemlja je zavarovanega kot narodni park ali lovski rezervat. Naslednjih 20 % pa je zaščitene kot divja območja s posebnim upravljanjem (wildlife management areas).

Vodenje in upravljanje zaščitene območij je naloga posebno za to ustanovljenega ministrstva, ki se imenuje Department of Wildlife and National Parks (DWNP).

Slednje postavlja pravila za vse, ki stopijo v parke.

Slika 12: Mrtva reka Boteti in mrhovinarji na delu (Foto: Nejc Savič)

Slika 13: Gepard v Nxai Panu (Foto: Nataša Savič)

NP in GR zahtevajo plačilo vstopnine za vsak dan posebej. Visoke cene določi DWNP in so povsod enotne. Denar se porabi za potrebe parkov. DWNP ponuja v parkih in rezervatih prostor za kampiranje, ki pa je omejen, zato je nujno potrebna rezervacija. Lahko jo opravite 12 mesecev vnaprej, v DWNP pisarnah v Gaboronu ali Maunu, po elektronski pošti ali faksu. Ko imate potrjene rezervacije prostora za kampiranje s strani DWNP, jih je zelo težko spreminjati, zato je zelo pomembno, da si natančno načrtate pot in se do konca držite načrta. Brez potrditve DWNP o rezervacijah ni možno stopiti v parke in rezervate. Majhen in omejen prostor za kampiranje in visoke cene vstopnin so regulacije DWNP, s katerimi poskušajo zaščititi divjino pred množičnim turizmom.

Divji lov ni običajen za Bocvano kot v nekaterih drugih afriških državah, kot so Kenija, Tanzanija ali

Namibija. Bocvanska vlada je prva, ki lov zakonsko prepoveduje in ga resno kaznuje.

Safari, kar v Afriki pomeni potovanja, je najbolj razširjena oblika turizma v Bocvani. Možnosti zanj je tu ogromno.

Osrednji kalaharijski lovski rezervat (**Central Kalahari Game Reserve – CKGR**) je največje zaščiteno območje v Afriki. Obsega 52.800 km². Leta 1961 je bil ustanovljen, da bi zaščitili dom prvotnih prebivalcev Kalaharija in njihovo tradicionalno nomadsko življenje. Paradoksalno pa jih danes bocvanska vlada želi preseliti ven iz parka, zaradi novo odkritih nahajališč diamantov. Park je eden izmed ekološko najbogatejših in divjih območij na svetu. Čar Kalaharija se skriva v njegovi odročnosti, tišini, prelepi pokrajini in pestrosti živalskih vrst. Tu lahko opazujemo kralja živali leva, ki je poleg slona, bivola, leoparda in nosoroga ena od petih najbolj cenjenih lovskih trofejev (*big five*).

Drugi največji park **Chobe National Park** leži na severovzhodu države in obsega 11.000 km². Ustanovljen je bil leta 1968 in velja za prvi narodni park v Bocvani. Vse prvotne prebivalce plemen Basarva in Basubija so izselili do leta 1975. Narodni park Chobe velja za najpomembnejšo turistično zanimivost države, saj ponuja neskončno raznolikost življenja v divjini. Slovi predvsem po velikem številu slonov, bivolov in levov, najdemo pa tudi nešteto vrst ptičev.

Delta Okavango je ena izmed največjih kopenskih delt na svetu. V njej je edinstven ekosistem, saj reka izginja v labirintu lagun, kanalov in otokov na skupni površini 15.000 km². Delta vsebuje 95 % vse površinske vode v Bocvani. Obilica vode privlači neizmerno število živali. Tu srečamo slone, zebre, kuduje, žirafe, krokodile, povodne konje in nešteto vrst ptičev. Izjemna je tudi krajina.

Moremi game Reserve je edini del delte, ki je tudi uradno zaščiten. Gre za obširno močvirje, ki vključuje otoka Chiefs in Moremi Tongue.

Brez obiska delte Okavanga in vožnje z *mokori* (drevak) bi bil safari po Bocvanskih narodnih parkih nepopoln.

Na severovzhodu države sta še dva pomembna narodna parka.

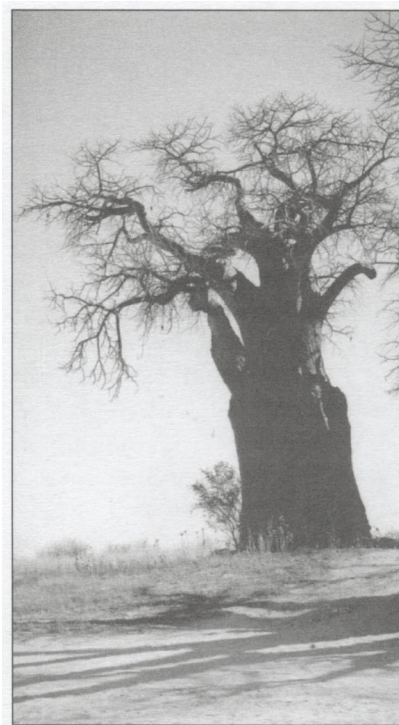
Prvi je **Makgadikgadi National Park** in obsega 4900 km² območja travnate savane. V sušnem obdobju je življenje skoncentrirano okoli reke Boteti, ki pa zadnjih deset let ni normalno tekla. Dolga suša se pozna v krajini. Makgadikgadi National Park je dom velikemu številu zeber, antilopam in kudujem.

Drugi park je **Nxai Pan National Park** in obsega 2578 km² površine. Dobro poznane velike slane kotanje so med največjimi na svetu. Oblikovane so bile pred milijoni let, ko je območje pokrivalo velikansko jezero. V deževni dobi se suha slana tla spremenijo v bogato hranljivo območje, ki privablja množico flamingov, pelikanov in drugih vrst ptic. V parku živi najtežji še leteči ptič, kori bustard, ki tehta do 40 kg.

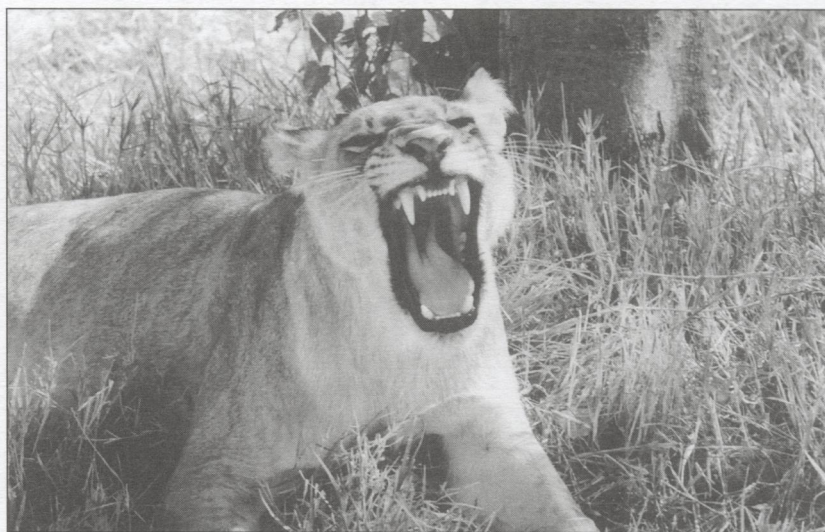
Parki Bocvane so izjemni in safari v njih pomeni, da se ti zvrsti v glavi

od vseh živali in raznolike pokrajine. Srečanje z levom iz oči v oči je doživetje, ki ga ne pozabiš nikoli. Sicer pa recept za odličen safari vsebuje superorganizacijo Nejca, dobro družbo Nataše in Nejca ter steklenico *kozmonavtskega*.

Biba Tominc, univ. dipl. geogr.,
Urbanistični inštitut RS, Ljubljana
E-pošta: biba.tominc@urbinstitut.si

Slika 14: Drevo baobab je pomemben simbol Afrike (Foto: Biba Tominc)

Slika 15: Srečanje z levom v Moremi GR (Foto: Biba Tominc)